

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PETI ODDELEK

ZADEVA BRLEK proti SLOVENIJI

(pritožba št. 6000/10)

SODBA

STRASBOURG

6. november 2014

Ta sodba je dokončna, vendar so mogoči uredniški popravki.

V zadevi Brlek proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (peti oddelek) kot senat v sestavi:

Angelika Nußberger, *predsednica*,

Boštjan M. Zupančič,

Vincent A. De Gaetano, *sodnika*,

in Stephen Phillips, *namestnik sodnega tajnika oddelka*,

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 14. oktobra 2014,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

POSTOPEK

1. Zadeva se je začela s pritožbo (št. 6000/10) proti Republiki Sloveniji, ki jo je na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljevanju: Konvencija) pri Evropskem sodišču za človekove pravice 24. decembra 2009 vložil slovenski državlján Klemen Brlek (v nadaljevanju: pritožnik).

2. Pritožnika je zastopala Odvetniška družba Matoz, o. p. d. o. o., iz Kopra. Slovensko vlado (v nadaljnjem besedilu: vlada) je zastopala njena zastopnica A. Vran, državna pravobranilka.

3. Pritožnik je zlasti trdil, da sta bila zaradi razmer med njegovim pridržanjem v ZPKZ Ljubljana, kršena 3. in 8. člen konvencije in da v zvezi s tem ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva, kakor ga zahteva 13. člen konvencije.

4. Sodišče je 21. januarja 2013 sklenilo, da bo obvestilo vlado o pritožbi. Prav tako je sklenilo, da bo hkrati odločilo o sprejemljivosti in utemeljenosti pritožbe (prvi odstavek 29. člena).

DEJSTVA**I. OKOLIŠČINE ZADEVE**

5. Pritožnik je bil rojen leta 1986 in živi v Ljubljani.

6. Pritožnik je prestajal zaporno kazen na zaprtem oddelku ZPKZ Ljubljana, in sicer od 5. avgusta 2009 do 5. oktobra 2009. Bival je v sobi št. 119, ki je merila 17,51 kvadratnega metra (vključno z ločenim sanitarnim prostorom površine 1,74 kvadratnega metra) in jo je delil s petimi zaporniki ter imel na voljo od 2,63 do 3,15 kvadratnega metra osebne prostora. Od 5. avgusta 2009 do 15. septembra 2009 in od 24. septembra 2009 do 5. oktobra 2009 je bilo v njej šest zapornikov, od 15. septembra 2009 do 24. septembra 2009 je bilo v njej pet zapornikov.

7. Glede splošnih značilnosti sob, materialnih in sanitarnih razmer v njih ter zdravstvenega varstva glej sodbo *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, 21. do 32. odstavek, 20. oktober 2011.

8. Glede časa, preživetega zunaj sobe na zaprtem oddelku, Sodišče v zgoraj navedeni sodbi ugotavlja, da so bili obsojenci na tem oddelku zaklenjeni v svojih sobah in so jih lahko zapustili le, če so se prijavi za opravljanje različnih dejavnosti, ki so večinoma potekale v prostoru za rekreacijo. Vsako nadstropje je imelo na razpolago le en prostor za rekreacijo, ki je obsegal 50 kvadratnih metrov in ga je lahko uporabljalo največ deset sojetnikov (*Štrucl in drugi*, 86. odstavek).

9. Temperatura v sobah je po podatkih vlade v drugi polovici julija in avgusta 2009 pozno popoldne (od 17.00 do 17.30) dosegala v povprečju okrog 28 °C, sedem dni pa več kakor 30 °C.

II. UPOŠTEVANI DOMAČA ZAKONODAJA IN PRAKSA

10. Za upoštevano domačo zakonodajo in prakso ter upoštewane mednarodne dokumente glej sodbo *Štrucl in drugi*, navedeno zgoraj, 33.–56. odstavek.

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV 3. ČLENA KONVENCIJE

11. Pritožnik se je pritožil, da je bil zaradi razmer, kakršne so bile med njegovim bivanjem v ZPKZ Ljubljana, kršen 3. člen konvencije. Pritoževal se je zlasti nad veliko prezasedenostjo, zaradi katere je imel premalo osebne prostora, nad slabimi sanitarnimi razmerami in neustreznim prezračevanjem, pretiranimi omejitvami časa, ki ga je smel preživeti zunaj sobe, visokimi temperaturami v sobah, neustreznim zdravstvenim varstvom in psihiatrično pomočjo ter izpostavljenostjo nasilju drugih sojetnikov zaradi pomanjkljivega varovanja.

12. Navajal je, da so razmere postale strukturni problem, kar so priznali tudi domači organi.

3. člen konvencije se glasi:

"Nikogar se ne sme mučiti ali nečloveško in ponižujoče z njim ravnati ali ga kaznovati."

A. Sprejemljivost

1. Pritožba glede bivalnih razmer med prestajanjem kazni

13. Vlada je ob sklicevanju na enake utemeljitve kot v zadevi *Bizjak proti Sloveniji* (sklep), št. 25516/12, 17.–22. odstavek, 8. julij 2014, ugovarjala zaradi neizčrpanja notranjepravnih sredstev. Vlada je trdila, da je imel pritožnik na voljo učinkovito pravno sredstvo, odškodninski zahtevek po 179. členu obligacijskega zakonika, vendar ga ni vložil. Zatrjevala je tudi, da bi pritožnik, ki je 5. oktobra 2009 bil izpuščen na prostost, do 5. oktobra 2012, tj. do izteka triletnega roka, ki ga določa 352. člen obligacijskega zakonika, tak zahtevek lahko vložil.

14. Pritožnik je trdil, da v okoliščinah njegove zadeve odškodninski zahtevek ne bi mogel škodovati učinkovitosti, saj je pritožbo na Sodišče vložil veliko pred tem, preden so bile izdane domače sodbe na podlagi katerih je vlada utemljevala učinkovitost tega pravnega sredstva.

15. Ob vložitvi pritožbe decembra 2009 je bil pritožnik že izpuščen iz zaporu. Vendar, v tem času še ni bilo na voljo učinkovitega notranjepravnega sredstva glede razmer v zaporu (glej *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, št. 5903/10, 6003/10 in 6544/10, 133. odstavek, 20. oktober 2011). Poleg tega je Sodišče učinkovitost odškodninskega zahtevka ugotovilo šele v svojem sklepu iz julija 2014 v zadevi *Bizjak*, navedena zgoraj.

16. Zato Sodišče zavrača ugovor vlade, da domača pravna sredstva niso bila izčrpana. Poleg tega ugotavlja, da ta pritožba ni očitno neutemeljena v smislu točke a tretjega odstavka 35. člena konvencije in ni nesprejemljiva niti iz katerih drugih razlogov. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

2. Pritožbe, ki se nanašajo na neustrezno zdravstveno varstvo, psihiatrično pomoč in nezadostne varnostne ukrepe

17. Stranki v tej zadevi sta predložili podobne utemeljitve kakor v zadevi *Štrucl in drugi*, glede katere je Sodišče ugotovilo, da je del pritožbe, ki se nanaša na neustrezno zdravstveno varstvo, psihiatrično pomoč in nezadostne varnostne ukrepe, očitno neutemeljen (63.–69. odstavek). Sodišče je enako odločilo tudi v zadevi *Praznik proti Sloveniji* (št. 6234/10, 28. junij 2012). Ker ni razlogov, da bi Sodišče v tej zadevi odločilo drugače, Sodišče ugotavlja, da so te pritožbe očitno neutemeljene ter jih je zato v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije treba zavrniti.

B. Utemeljenost

18. Stranki sta uporabili enake utemeljitve kakor v zadevi *Štrucl in drugi* (navedeno zgoraj, 70.–79. odstavek).

19. Sodišče se glede upoštevanih načel sklicuje na 72.–76. odstavek svoje sodbe v zadevi *Mandić in Jović proti Sloveniji*, št. 5774/10 in 5985/10, 20. oktober 2011.

20. Sodišče ugotavlja, da je bil pritožnik pridržan na zaprtem oddelku ZPKZ Ljubljana s še štirimi ali petimi zaporniki in da je imel na voljo od 2,63 do 3,15 kvadratnih metrov osebne prostora. Tega je bilo še manj zaradi pohištva v sobah (glej *Modarca proti Moldovi*, št. 14437/05, 63. odstavek, 10. maj 2007).

21. Sodišče je že v zadevi *Štrucl in drugi* ugotovilo kršitev 3. člena konvencije v zvezi z razmerami med pritožnikovim pridržanjem v zaporu, omejenim osebnim prostorom v sobah (2,7 kvadratnega metra osebne prostora za večino časa njihovega pridržanja), omejenim časom, preživetim zunaj sobe, in visokimi temperaturami poleti 2009 (glej *Štrucl in drugi proti Sloveniji*, 85.–87. in 89. odstavek).

22. V tej zadevi, ko je pritožnik imel na voljo manj kot 3 kvadratne metre osebne prostora, je v zaporu bival v enakih razmerah kot pritožniki v zadevi *Štrucl in drugi*. Zato Sodišče meni, da so bile te razmere v nasprotju s 3. členom konvencije.

23. V zadevi *Praznik* je bilo ugotovljeno, da osebni prostor pritožnika, ki je bil večino časa prestajanja kazni na zaprtem oddelku, velik približno 3,3 kvadratnega metra in le malo večji od prostora, ki je bil na voljo zapornikom v zadevi *Štrucl in drugi*, še vedno ni izpolnjeval zahtev iz priporočila Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja. Prav tako je bilo ugotovljeno, da sta njegov položaj še poslabšala zelo omejen čas, ki ga je lahko preživel zunaj sobe, in visoka temperatura v sobi v poletnem času (glej *Praznik*, navedeno zgoraj, 20. odstavek). Ugotovljeno je bilo tudi, da je težak položaj, ki ga je pritožnik prestajal, presegel neizogibno raven, ki je značilna za pridržanje v zaporu, in da je zato trpljenje preseglo prag strogosti po 3. členu konvencije (glej *Praznik*, navedeno zgoraj, 21. odstavek, in smiselno *Szél proti Madžarski*, št. 30221/06, 18. odstavek, 7. junij 2011, ter *Peers proti Grčiji*, št. 28524/95, 75. odstavek, ESČP 2001-III). Zato je bilo sklenjeno, da so bile razmere pridržanja pritožnika v nasprotju s 3. členom konvencije.

24. V obravnavani zadevi, ko je pritožnik imel na voljo več kot 3 kvadratne metre osebne prostora, je bil njegov položaj podoben položaju pritožnika v zadevi *Praznik*. Zato Sodišče meni, da so bile tudi te razmere v nasprotju s 3. členom konvencije.

II. ZATRJEVANA KRŠITEV 8. ČLENA KONVENCIJE

25. Pritožnik se je pritožil, da so njegove navedbe v zvezi s 3. členom privedle tudi do kršitve 8. člena konvencije.

26. 8. člen konvencije se glasi:

"1. Vsakdo ima pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja.

2. Javna oblast se ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali zločin, da se zavaruje zdravje ali morala ali da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi."

27. Kakor je bilo ugotovljeno že v zadevi *Praznik*, Sodišče poudarja, da je treba pritožbe po 8. členu, če se prekrivajo s pritožbami po 3. členu, iz enakih razlogov in v enakem obsegu šteti za sprejemljive. Vendar glede na navedbe pritožnika in ob upoštevanju ugotovitve v zvezi s 3. členom Sodišče meni, da se na podlagi 8. člena v tem pogledu ne pojavlja nobeno ločeno vprašanje (glej *Orchowski proti Poljski*, št. 17885/04, 198. odstavek, ESČP 2009-... (izvlečki)).

III. ZATRJEVANA KRŠITEV 13. ČLENA KONVENCIJE

28. Pritožnik se je pritožil, da zaradi sistemske narave neustreznih bivalnih razmer v zaporu v zvezi s svojima pritožbama po 3. in 8. členu konvencije ni imel na voljo nobenega učinkovitega pravnega sredstva. Vsekakor ni nobenega dokaza, da bi bila lahko pravna sredstva, ki so bila teoretično na voljo, učinkovita v praksi, ko je šlo za razmere v zaporu in ravnanje z zaporniki. Skliceval se je na 13. člen konvencije, ki se glasi:

"Vsakdo, čigar pravice in svoboščine, zajamčene s [to] konvencijo, so kršene, ima pravico do učinkovitih pravnih sredstev pred domačimi oblastmi, in to tudi, če je kršitev storila uradna oseba pri opravljanju uradne dolžnosti."

A. Sprejemljivost

29. Če se očitek pritožnika po 13. členu konvencije nanaša na pomanjkanje učinkovitih pravnih sredstev v zvezi z neustreznimi bivalnimi razmerami med pridržanjem v zaporu, kar je Sodišče že ugotovilo v zadevah *Štrucl in ostali* in *Praznik*, njegova pritožba v tem pogledu v skladu s točko a tretjega odstavka 35. člena konvencije ni očitno neutemeljena. Torej jo je treba razglasiti za sprejemljivo.

30. Glede pomanjkanja učinkovitih pravnih sredstev v zvezi z domnevno neustrezno zdravstveno in psihološko oskrbo in neustreznimi varnostnimi ukrepi Sodišče ob tem, da je razglasilo, da so te zadeve na podlagi 3. in 8. člena konvencije nesprejemljive, meni, da pritožnik nima nobene utemeljene zahteve na podlagi 13. člena konvencije (glej *Visloguzov proti Ukrajini*, št. 32362/02, 74.–75. odstavek, 20. maja 2010). Iz tega izhaja, da je treba ta vidik pritožbe pritožnika po 13. členu konvencije zavrniti kot očitno neutemeljen v skladu s točko a tretjega odstavka in četrtem odstavkom 35. člena konvencije.

B. Utemeljenost

31. Glede trditev strank se Sodišče sklicuje na 13. in 14. odstavke zgoraj.

32. Sodišče pripominja, da je v zadevi *Bizjak* ugotovilo, da pravno sredstvo obstaja glede na razmere v zaporu, če se zatrjevana kršitev ne nadaljuje. Pojavlja se vprašanje, ali je glede na to, da je pritožnik v tej zadevi vložil pritožbo, ko je bil izpuščen na prostost, ugotovitve iz omenjene zadeve mogoče prenesti na obravnavano zadevo. Sodišče pripominja, da je odločitev v zadevi *Bizjak* bila sprejeta julija 2014. Vendar, ko je bila vložena ta pritožba, je sodna praksa bila taka kot je bila navedena v zadevi *Štrucl in drugi* (118.–33. odstavek) in določala, da takrat nobenega od pravnih sredstev, na katera se je sklicevala vlada, ni bilo mogoče z zadostno stopnjo gotovosti šteti za učinkovito pravno sredstvo za pritožnike. Sodišče ne vidi razloga, da bi v tej zadevi odločilo drugače kot v zadevi *Štrucl*. Zato Sodišče ugotavlja, da je bil kršen 13. člen konvencije zaradi tega, ker v domači zakonodaji ni bilo učinkovitega in dostopnega pravnega sredstva glede na pritožnikove pritožbe zoper razmere, v katerih je prestajal zaporno kazen.

IV. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

33. 41. člen konvencije določa:

"Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje."

A. Odškodnina

34. Pritožnik je zahteval 15.000 EUR za nepremoženjsko škodo.

35. Vlada je zahtevku oporekala.

36. Sodišče pritožniku prisoja 1.500 EUR za nepremoženjsko škodo.

B. Stroški in izdatki

37. Pritožnik je zahteval tudi 1854,40 EUR za stroške in izdatke postopka pred Sodiščem. Ta znesek sestavljajo odvetniški stroški v višini 1500 EUR, za katere pritožnik trdi, da so bili izračunani po domači zakonski tarifi, in materialni stroški v višini 20 EUR ter pripadajoči davek.

38. Vlada je trdila, da je znesek previsok. Navedla je tudi, da bi moralo Sodišče upoštevati, da je zastopnik pritožnika pred Sodiščem zastopal tudi druge pritožnike in da so bile vloge, ki jih je predložil Sodišču, v vseh teh primerih skoraj enake.

39. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov le, če dokaže, da so dejansko nastali in bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Glede pritožnikovih stroškov po konvenciji Sodišče ponovno poudarja, da ga ne zavezujejo domače tarife in prakse, čeprav so mu lahko v pomoč (glej med drugim zadevo *Gaspari proti Sloveniji*, št. 21055/03, 83. odstavek, 21. julij 2009, in *Başkaya in Okçuoğlu proti Turčiji* [VS], št. 23536/94 in 24408/94, 98. odstavek, ESČP 1999-IV). V obravnavani zadevi ob upoštevanju razpoložljivih podatkov in zlasti tega, da je pravna pisarna kot zastopnica pritožnika že prejela povračilo v drugih zadevah za pripravo vlog, ki so skoraj enake tem vlogam (glej *Mandić in Jović*, navedeno zgoraj, 133.–135. odstavek, *Štrucl in drugi*, navedeno zgoraj, 146.–148. odstavek, ter *Praznik*, navedeno zgoraj, 38.–40. odstavek), Sodišče meni, da je upravičeno pritožniku za stroške postopka pred Sodiščem priznati znesek 500 EUR.

C. Zamudne obresti

40 Po mnenju Sodišča je primerno, da zamudne obresti temeljijo na mejni posojilni obrestni meri Evropske centralne banke, ki se ji dodajo tri odstotne točke.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. 1. *razglaš*a, da sta pritožba glede bivalnih razmer med prestajanjem kazni po 3. in 8. členu konvencije ter pritožba po 13. členu konvencije, povezana s pritožbo glede bivalnih razmer med prestajanjem kazni, sprejemljivi, preostali del pritožbe pa nesprejemljiv;
2. *razsoja*, da je bil kršen 3. člen konvencije;
3. *razsoja*, da ni treba preučiti pritožbe glede bivalnih razmer pridržanja po 8. členu konvencije;
4. *razsoja*, da je bil kršen 13. člen konvencije;
5. *razsoja*,
 - a) da mora tožena država v treh mesecih pritožniku plačati ta zneska:
 - i) 1500 EUR (en tisoč petsto evrov) za nepremoženjsko škodo in morebitni davek;
 - ii) 500 EUR (petsto evrov) za stroške in izdatke ter morebitni davek, obračunan pritožniku;

b) da se za navedena zneska od dneva poteka treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za vse zamujeno obdobje z dodanimi tremi odstotnimi točkami;

6. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnika za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 6. novembra 2014 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Stephen Phillips
namestnik sodnega tajnika

Angelika Nußberger
predsednica